

LBDIS

We know
books

VLADIMIR CREȚULESCU

CORINA MURAFĂ

PRINCIPELE RADU

UN DESTIN

Cuprins

Capitolul 1	
Copilăria	13
Capitolul 2	
Anii de școală și adolescența	23
Capitolul 3	
Viața în și pentru teatru	33
Actor, înainte de 1989	35
Actor, după 1989	55
Capitolul 4	
O principesă, o nouă viață, un alt destin	67
Amintiri despre Rege	70
Povestea de iubire	74
Actorul devine Principe	81
Turneul Mileniului:	
Confirmarea	87

Capitolul 5	
Viața publică	91
Întoarcerea acasă	96
Cariera militară	100
Turneul NATO	105
Reprezentantul Special al Guvernului României	108
Proiecte	113
1. „Orașele României”	113
2. „Turneul Prieteniei”	119
3. „Serile Palatului Elisabeta”	121
4. „România – O călătorie regală”	124
Nunta de diamant	125
5. „Europa regiunilor”	126
Alteta Sa Regală	
Principele Radu – Autorul	127

Capitolul 6

Viziunea Principelui Radu135

Capitolul 7

Întâlnirea cu Majestatea Sa

Regele Simeon al II-lea al Bulgariei149

Vi-i prezentăm pe Gabriela și pe René. Sunt tineri. Foarte tineri. Sunt studenți la Facultatea de Medicină din Iași. S-au cunoscut la Bârlad, într-o vacanță, și, după nici doi ani, s-au căsătorit. Și-au asumat răspunderea întemeierii unei familii la o vârstă fragedă (ea avea doar nouăsprezece ani, el, douăzeci și doi). Pasul următor a venit firesc, după câțiva ani: un copil. Suntem în vara anului 1960. Emoțiile provocate de un examen dificil au făcut-o pe Gabriela să intre, pe neașteptate, în travaliu. Viitoarea mamă a fost transportată de urgență la maternitatea ieșeană „Elena Doamna“, unde a adus pe lume un băiat. Tinerii părinți au hotărât să-i pună numele Radu.

Pe cât se pare, Maternitatea „Elena Doamna“ era foarte specială, mai ales pentru acele negre zile ale comunismului: în sala de nașteri erau puse difuzoare cu muzică, pentru alinarea durerilor facerii.

Doamna Duda nu a putut uita niciodată fragmentul muzical care izvora din difuzoarele maternității atunci când fiul său a văzut lumina zilei. Este vorba despre *Cântecul lui Solveig*, din suita *Peer Gynt* de Grieg. Mama Principelui își amintește că avusese prilejul să asiste, cu două-trei săptămâni înainte de naștere, la evoluția unei trupe de balet pe gheață venite din Franța; printr-o stranie coincidență, unul

dintre fragmentele muzicale pe care patinatorii francezi dansaseră atunci fusese chiar *Cântecul lui Solveig*.

Peer Gynt este un om dezrădăcinat, care își părăsește plaiurile natale, călătorind prin lume pentru a-și căuta propriul loc în viață, propriul destin. Principele Radu găsește o asemănare între viața sa și cea a eroului din poveste. O asemănare stranie, care, în ochii Principelui, nu poate fi întâmplătoare...

La numai câteva zile după venirea sa pe lume sub semnul suitei muzicale *Peer Gynt*, micuțul Radu întreprindea deja prima sa călătorie: era dus la Bârlad, la casa bunicilor săi din partea tatălui. Aici își va petrece primii șapte ani din viață – acei ani decisivi care așază bazele caracterului unui om. Bunicii paterni vor juca un rol esențial în formarea personalității viitorului principe.

Bunica, pe numele ei de fată Clemansa Iacomî, provenea dintr-o veche familie boierească moldoveană, a cărei genealogie coboară până în veacul al XV-lea, la un hatman pe nume Șendrea. Acest hatman s-a învrednicit, se pare, să o ia de soție pe însăși sora domnitorului Ștefan cel Mare.

Verișoarele Clemansei, Sybille, Cristina (Cristinel) și Lizette Cotescu, erau celebre în Moldova acelor vremuri – nu doar datorită soților iluștri (Cristinel s-a măritat cu Mircea Eliade, iar Lizette, cu Ionel Perlea), ci și pentru erudiția și strălucirea lor personală.

Clemansa însăși era o femeie foarte cultă, profesoară de istorie, geografie și franceză (de altfel, ea este cea care îi dă tânărului Radu primele noțiuni de limba franceză). În absența părinților lui, care munceau din greu la Iași pentru a-și întreține familia, Clemansa a fost pentru Principe figura maternă prin excelență. Ea este cea căreia copilul Radu îi spunea „Mama“.

Bunicul Principelui, pe nume Dan, s-a născut într-o familie foarte modestă, într-un sat din Basarabia. Erau foarte săraci: atunci când a plecat la București să studieze, tânărul Dan a primit de la tatăl său, în loc de bani pentru drum, un coș de ouă proaspete de la găinile din ogradă. Nimic mai mult. Cu aceste ouă, bunicul Principelui și-a cumpărat o carte de medicină; a pornit apoi în lume, asemenea lui Peer Gynt. Ajuns la București, a urmat Facultatea de Medicină Militară, pentru ca mai târziu să îmbrățișeze o carieră de medic civil, obstetrician-ginecolog.

Cât despre bunicii din partea mamei Principelui, aceștia erau oameni foarte simpli. Se numeau Panait și Maria Constandache și aveau amândoi îndepărtate origini grecești. Au avut o viață grea. Din modestul salariu de lucrător la uzinele CFR pe care îl aducea acasă Panait, soții Constandache au crescut șapte copii.

Principele nu și-a cunoscut niciodată direct bunicul matern. Totuși, l-a putut cunoaște indirect, din amintirile familiei. Panait avea acasă un atelier personal, unde își exersa talentul și pasiunea de meșter bun la toate: făcea ceasuri, repara puști și pistoale; nici un instrument mecanic nu era prea complex pentru iscusința mâinilor și minții sale. În afară de marea sa abilitate tehnică, prilej de mare uimire pentru toți cei care îl cunoșteau, domnul Constandache mai avea o pasiune: era un vânător împătimit. Avea chiar proprii săi câini gonaci și aportori.

Principele Radu vorbește cu multă afecțiune despre marea noblețe sufletească a bunicilor săi materni – demnitatea și rafinamentul unor oameni simpli, care nu s-au lăsat îngenuncheați de vitregiile existenței.

A ști cum să dai piept cu viața, păstrându-ți verticalitatea interioară – iată o lecție importantă, pe care mama Principelui a învățat-o de la părinții ei. Avea doar șaptesprezece ani atunci când a plecat la Iași,

pentru a se înscrie la facultatea de medicină. În noaptea dinaintea examenului de admitere a fost nevoită să doarmă în gară, fiindcă nu avea bani de hotel.

Peste ani, mama Principelui va deveni unul dintre cei mai respectați medici ai generației sale. Fiul său o descrie ca fiind o făptură delicată, discretă, înzestrată cu un bun-simț și o modestie aproape exagerate – însușiri nepotrivite într-o lume întemeiată pe egoism și micime sufletească. O lume de ale cărei cruzimi doamna Duda a știut întotdeauna să se apere, refugiindu-se pe tărâmul cărților și în dragostea sa pentru muzica simfonică.

Tatăl Principelui, pe de altă parte, și-a găsit refugiu în pasiunea pentru profesie. În tinerețe, practica atletismul de performanță – însă, odată intrat la facultate, s-a dedicat trup și suflet medicinei: era un om care lucra fără încetare, câte douăzeci de ore pe zi. Stivele de cărți și nesfârșitele teancuri de hârtii care împânzeau camera și birourile sale (avea mai multe birouri în oraș) au lăsat o impresie de neșters în memoria familiei Duda. În afara profesiei, își mai îngăduia o pasiune: scuterele; a schimbat mai multe astfel de vehicule înainte de a se încumeta să-și cumpere, în sfârșit... o motocicletă.

În urma unei vizite făcute în Franța, ca bursier, și-a dat, de foarte tânăr, doctoratul în medicină. A urmat apoi cursurile facultății de filosofie și intenționa să facă un doctorat în acest domeniu atunci când moartea l-a smuls din mijlocul alor săi.

Bunicii, mama, tatăl, unchii, chiar și prietenii de familie – toți acești oameni și-au lăsat amprenta asupra copilului Radu, înrâurind dezvoltarea adultului de mai târziu. Totuși, rolul hotărâtor în formarea sa l-au avut bunicii din partea tatălui și lumea lor,

amicii și vecinii lor, cu orașul lor... Principele a copilărit în Bârladul anilor '60 – un loc care l-a marcat profund și pe vecie.

Însă urbea în care a crescut Radu Duda era foarte diferită de Bârladul prezentului. Principele descrie din amintiri un pitoresc și liniștit târgușor de provincie, în care industrializarea forțată a regimului comunist nu pătrunsese încă. Un orașel înzestrat cu câteva biserici, două cinematografe, o grădină publică și un parc împodobit cu îngerași de ghips, unde domnii și doamnele ieșeau la plimbare în duminicile călduroase de vară.

Principele își aduce aminte cu drag de mica băcănie din colț, unde un evreu pe nume Adler vindea copiilor eugenii, halva și turtă dulce; sau de circul itinerant care venea în oraș în fiecare vară, îmbogățindu-i zilele copilăriei cu minunate clipe de încântare.

Casa în care și-a petrecut Principele anii inocenței se afla pe strada Stroe Beloescu – stradă numită după boierul care dăruise primăriei, cu mulți ani în urmă, vasta sa bibliotecă personală, punând astfel bazele bibliotecii publice a Bârladului.

Casa bunicilor, cu acoperișul său vechi, de țiglă, cu încăperile sale curate, care găzduiau misterioase piese de mobilier din lemn de nuc și lămâi, cu a sa grădină împânzită de stânjenei și crini roșii, a rămas căminul copilăriei, acel veșnic *acasă* păstrat cu drag în adâncul sufletului Principelui. Un cămin care, din păcate, mai trăiește doar în inima copilului de odinioară: reședința familiei Duda a fost de mult demolată de către comuniști, pentru a face loc noului Bârlad socialist, multilateral dezvoltat...

La vârsta de șapte ani, tânărul Radu a părăsit orașul bunicilor pentru a începe școala la Iași; aici

el urma să locuiască la bloc, în apartamentul închiriat al părinților săi. Iașiul i s-a părut de la bun început un loc străin. Cu turnurile sale dușmănoase, înalte și cenușii, despre care avea să afle că se numesc blocuri; cu oamenii de vârsta lui, prea tineri și ciudați, atât de diferiți de bătrânii de acasă... cu obiceiuri de neînțeles, reacții de neînțeles...

Atunci tânărul Radu și-a dat seama, pentru prima dată, că în lumea lui ceva nu este în ordine. Pentru întâia oară el începea să conștientizeze, în mod difuz, existența unui regim anormal și opresiv – o putere neagră, ce mutila oamenii și locurile.

Principele mărturisește că, atunci când se întorcea la Bârlad, în vacanțe, venea ca într-un paradis pierdut. Curând însă, misterioasa putere neagră avea să pătrundă și în acest Eden al copilăriei...

Începutul descompunerii orașului iubit poartă pecetea unui eveniment traumatic. Moartea bunicului Dan a venit brusc, atunci când principele avea doar zece ani. Dan Duda se afla la cofetărie atunci când un infarct fulgerător l-a răpus pe loc. Stătea la coadă, ținând în mâini o cutie de bomboane – un dar pentru verișoara sa, care îl aștepta la masă. Avea șaptezeci și șase de ani.

Moartea bunicului a însemnat sfârșitul unei lumi. Bunica Clemansa nu era o făptură capabilă să trăiască singură. A vândut casa, apoi a murit și ea, patru ani mai târziu.

Odată cu dispariția acestor oameni, Bârladul vizitelor de duminică și al plimbărilor prin grădina publică a început și el să dispară. Principele nu a încetat să vină în oraș, vară de vară. Însă, cu fiecare an care trecea, tânărul Radu vedea cu durere cum târgușorul anacronic și gentil al amintirilor sale se transforma: mai întâi dispăreau câte o casă, câte un vecin drag. Apoi, străzile însele și-au schimbat cursul

și înfățișarea, fiind preschimbate în hâde bulevarde de blocuri. Orașul unde copilărise îi era răpit treptat, casă cu casă, loc cu loc, om cu om.

Casa bunicilor a fost și ea demolată, la scurt timp după ce Clemansa a vândut-o. Principele descrie cu durere cum, venind odată la Bârlad, a descoperit un teren viran acolo unde fusese, nu demult, căminul copilăriei sale. Un gol. Un cub de aer. Un cub de aer luase locul casei care mai ființa, acum, doar în amintirile dragi...

Exilat într-un Iași care îi era și îi va rămâne întotdeauna străin, Principele a trăit, pentru întâia dată, sentimentul sfâșietor al dezrădăcinării. Asemenea lui Peer Gynt, era condamnat să rătăcească, să-și piardă originile.

Apartamentul părinților săi va sta mereu, pentru el, sub semnul comparației cu acel „acasă“ de pe strada Stroe Beloescu. Iar mama și tatăl său, prea tineri, vor rămâne pentru adolescentul Radu mai curând niște frați mai mari – orfani, ca și el, după moartea bunicilor-părinți.

Copilăria primilor șapte ani petrecuți la Bârlad a fost, pentru Principe, momentul în care s-au așezat în suflet valorile fundamentale ale vieții: admirația pentru bunici, afecțiunea primită de la cei din jur, încrederea în stabilitatea căminului său, a lumii sale (o încredere spulberată odată cu pierderea aceluia *acasă* sufletesc reprezentat, pentru Principe, de Bârladul copilăriei). Prietenia este o altă valoare înțeleasă și asumată atunci, în acea vreme a inocenței. Prietenii dragi ai primilor ani i-au rămas pentru totdeauna întipăriți în amintire. După plecarea din Bârlad, nu i-a mai revăzut niciodată.

În ochii Principelui, instrucția primită la școală, de la șapte la nouăsprezece ani, nu se poate compara, nici în valoare și nici în consistență, cu școala celor șapte ani de-acasă primită la bunici. Și aceasta în ciuda faptului că tânărul Radu a fost un elev eminent.

De altfel, școala a adus cu sine experiența primelor contacte directe cu ideologia și propaganda regimului comunist: se organizau serbări în care elevii trebuiau să spună poezii patriotice și să rostească sloganuri muncitorești – la urma urmei, pionierii patriei erau *oamenii noi*, în formare...

Sentințele pe care școlarii erau puși să le repete papagalicește includeau, adesea, și falsificarea deliberată a istoriei. Principele își aduce limpede amin-

te cum, la vârsta de opt-nouă ani, la o serbare organizată la școală, fiecărui copil i s-a dat de spus o propoziție. Fraza încredințată spre rostire tânărului Radu suna în felul următor: „Iar boierii, cruzi vânzători de neam, jefuiau țara mână în mână cu dinastia de Hohenzollern“.

La vremea respectivă, copilul Radu habar nu avea ce era cu dinastia de Hohenzollern – era însă convins că boierii sunt cruzi vânzători de neam, așa cum se zicea în propoziția sa... Hâdoșenia manipulării încercate de regim prin această propoziție va fi conștientizată de către Principe mult mai târziu, la vârsta maturității.

În acele zile, umbra amenințătoare a comunismului plana asupra existenței tuturor – însă inocența copilăriei îl proteja, încă, pe Radu de agresiunea crudei realități. Prințul păstrează o amintire duioasă primilor săi opt ani de școală, cei scurși de la vârsta de șapte până la cea de cincisprezece ani. Mai ales imaginea dascălilor săi de atunci i-a rămas vie în memorie.

Domnul Andronescu, învățătorul, renunțase la poziția sa de profesor de matematică la gimnaziu pentru a se dedica școlarilor din ciclul primar. Avea o slăbiciune deosebită pentru Radu și pentru familia sa, iar Principele și-l amintește ca fiind cel mai inspirat dascăl al școlii. La rândul lor, și profesorii din ciclul mediu sunt evocați de Principele Radu cu multă căldură.

Următoarea perioadă formatoare importantă din viața tânărului Duda, după copilăria petrecută la bunici, va fi însă nu școala generală, ci liceul.

La vârsta de cincisprezece ani, Radu a fost admis la Liceul Internat „Costache Negruzzi“, din Iași – un colegiu de elită care a dat, de-a lungul timpului,

absolvenți de mare calibru. De altfel, familia Principelui avea tradiție în acest liceu, fapt de care adolescentul Radu era foarte mândru: bunicul său aparținea uneia dintre primele promoții ale școlii. Fratele bunicii Clemansa, pe numele său Constantin Iacomî, terminase ciclul superior tot aici, devenind ulterior el însuși profesor de liceu – însă nu la Iași, ci la „Gheorghe Lazăr“, în București. Principele, urmat mai târziu și de fratele său, care era cu opt ani mai mic, avea să devină un demn continuator al tradiției familiale, absolvind cu brio școala unde studiaseră unchiul și bunicul său.

Liceul Internat era, în cuvintele Principelui, un loc de-a dreptul aristocratic: toți elevii purtau uniforma școlii – una foarte elegantă, inspirată parcă din cea a armatei franceze: redingotă cu fireturi și nasturi aurii, caschetă cilindrică, model *jean-d'arme*, pantaloni cu vipușcă roșie la dungă. Este costumul pe care l-au purtat cu mândrie antecesorii Principelui și pe care adolescentul Radu însuși l-a îmbrăcat cu bucurie în fiecare zi a celor patru ani de studii liceale.

Printre dascălii pe care i-a avut Principele aici se numărau somități – mulți erau profesori universitari, legende în viață. Bunăoară, Adela Pop, profesoara de română, era nimeni alta decât cea care îi inspirase lui Ibrăileanu romanul omonim! Iar în orele de matematică, la catedră sta celebrul profesor Colibaba.

Primii doi ani de liceu, cei ai claselor a IX-a și a X-a, au fost pentru tânărul Radu un timp idilic – o perioadă în care adolescentul de atunci începea să înțeleagă lumea și viața, privindu-le cu ochii unei maturități în formare. Prietenii de atunci – Wanda, Alina, Iolanda și Florin – au fost pentru Principe *Prietenii* din toată inima, cei mai sinceri și adevărați, cei care oferă totul fără a aștepta nimic în schimb.